

ВІДГУК

офіційного опонента кандидата юридичних наук, доцента Мердової Ольги Миколаївни на дисертаційне дослідження Палій Людмили Леонідівни на тему «Форми та методи адміністративної діяльності щодо забезпечення митної безпеки в Україні», поданої на здобуття наукового ступеня кандидата юридичних наук зі спеціальності 12.00.07 – адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право

Актуальність обраної теми. Проблема підвищення ефективності адміністративної діяльності митних органів взагалі, і їх адміністративної діяльності щодо забезпечення митної безпеки зокрема, сьогодні, як ніколи, актуальна. Пов'язано це з цілою низкою проблемних моментів, що виникають у сфері адміністративної діяльності митних органів.

По-перше, швидкозмінність процесів реформування та оновлення законодавства породжує чисельні неузгодженості з нормами раніше прийнятих нормативно-правових актів, а в деяких випадках і прогалини в законодавстві; по-друге, багаточисельні реформаторські ініціативи щодо організаційно-штатної перебудови митних органів, як справедливо зазначає сама дисертантка, носять ситуативний характер та негативно позначаються на ефективності їх діяльності у сфері забезпечення митної безпеки через відсутності системності в їх правозастосовній діяльності, чіткого визначеного розподілу повноважень між структурними підрозділами; по-третє, впроваджуються нові форми і методи роботи, які не мають належного наукового, методично-практичного забезпечення у вигляді роз'яснень, узагальнень правозастосовної практики, що породжує проблеми пов'язані з їх реалізацією. Всі зазначені аспекти обумовлюють необхідність проведення ґрунтовних наукових досліджень, спрямованих на вирішення означених проблем, вироблення дієвих заходів щодо їх подолання.

Про актуальність теми, запропонованої Л.Л. Палій, свідчить і відсутність комплексних наукових досліджень з цієї проблематики в

ВХ.№ 537
« 08 » 12 2020 р.

адміністративно-правовій науці, оскільки наявні до цього часу дисертаційні роботи були присвячені окремим аспектам діяльності митних органів без врахування комплексного системного підходу щодо форм та методів їх адміністративної діяльності щодо забезпечення митної безпеки в Україні. Крім того, наявні до цього часу наукові дослідження, по-перше, проводилися до запроваджених реформ в системі Державної митної служби України, по-друге, ґрунтувалися на нормах законодавства, які на сьогодні втратили чинність, по-третє, не розглядали комплексно проблем форм та методів адміністративної діяльності щодо забезпечення митної безпеки в Україні.

Виходячи з цього, тема рецензованого наукового дослідження Л.Л. Палій є цілком актуальною і своєчасною з огляду на потреби адміністративно-правової науки та практики діяльності митних органів.

Про актуальність теми дисертації Л.Л. Палій свідчить також її відповідність виконанню завдань Стратегії у сфері протидії незаконному виробництву та обігу тютюнових виробів на період до 2021 року, схваленої Розпорядженням Кабінету Міністрів України від 23 серпня 2017 р. № 570-р.

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків та рекомендацій, які сформульовані у дисертації. Сформульовані в дисертації наукові положення, висновки і рекомендації (с. 68-70, с. 117-119, 180-193) є достатньо обґрунтованими з точки зору логіки та методології наукового дослідження. Їх отриманню передувала значна робота з аналізу вітчизняних та зарубіжних наукових джерел, в яких висвітлюються питання дослідження адміністративної діяльності митних органів, форм та методів їх адміністративної діяльності.

Використовуючи загально філософський метод діалектики, загальнонауковий метод системного підходу та окремі наукові методи пізнання: компаративний аналіз та прогностичний метод, догматичний та формально-юридичний методи, проведено теоретичне узагальнення наукових розробок і позицій провідних вчених, що дозволило здобувачці сформулювати низку важливих наукових положень, висновків та

рекомендацій.

Високий ступінь вірогідності та наукової обґрунтованості результатів виконаного дослідження забезпечено опрацюванням значного обсягу використаних джерел – 196 найменувань (с. 195-217).

Комплексність і системність дослідження зазначеної проблематики демонструє структура дисертації Л.Л. Палій. Так, авторка в першому розділі «Теоретико-правова основа визначення форм та методів адміністративної діяльності щодо забезпечення митної безпеки» досліджує стан наукової розробленості проблеми визначення форм та методів адміністративної діяльності щодо забезпечення митної безпеки, що дозволяє їй визначити розроблені питання що стосуються предмету дослідження та окреслити напрямки власного дослідження, а також аналізує сутність та зміст самої адміністративної діяльності щодо забезпечення митної безпеки, як базової категорії, що дозволяє зрозуміти обумовленість існування системи методів та форм діяльності митних органів. Другий розділ присвячено дослідженню основних складових, що характеризують адміністративну діяльність митних органів, зокрема, види, форми та методи, а також аналізу системи суб'єктів правозастосування форм та методів. І вже у третьому розділі дисертанткою здійснюється ґрунтовне дослідження щодо вдосконалення класифікації форм адміністративної діяльності щодо забезпечення митної безпеки, виокремлення проблемних моментів правозастосовної практики застосування методів такої діяльності та напрацювання заходів щодо їх вирішення. З огляду на це, рецензоване наукове дослідження є логічним і таким, що відповідає меті та завданням, а його цілісність забезпечується належним структуруванням матеріалу.

Основні результати дисертаційного дослідження відображено у семи публікаціях, з яких дві – наукові статті, опубліковані у фахових наукових виданнях України, дві – у періодичних наукових виданнях інших держав, які входять до Європейського Союзу, підрозділі колективної монографії та двох тезах доповідей на міжнародних науково-практичних конференціях.

Кількість, обсяг та зміст друкованих праць відповідають вимогам МОН України щодо публікацій основного змісту дисертації на здобуття наукового ступеня доктора філософії і надають авторові право публічного захисту дисертації.

Детальний аналіз представлених рукопису та автореферату дисертації дає підстави констатувати ідентичність автореферату й основних положень наукової праці. Наведені в авторефераті наукові положення, висновки і рекомендації в повному обсязі розкриті й обґрунтовані в тексті дисертації.

Наукова новизна положень, сформованих у дисертації.
Ознайомлення зі змістом дисертаційної роботи, основними публікаціями та з авторефератом дозволяє визнати, що достовірність її результатів не викликає сумніву. Наукова новизна одержаних результатів дисертаційної роботи обумовлена постановкою наукового завдання визначення сутності і змісту форм і методів адміністративної діяльності щодо забезпечення митної безпеки, яке вирішене у дисертації, і полягає у обґрунтуванні методологічного підґрунтя вивчення адміністративної діяльності у виділеній сфері, її форм та методів, особливостей суб'єктного складу відповідних адміністративно-правових відносин та визначенні шляхів упорядкування та вдосконалення форм та методів адміністративної діяльності щодо забезпечення митної безпеки у контексті гармонізації з міжнародним митним законодавством. В роботі теоретично обґрунтовуються та переконливо підтверджуються емпіричними даними висновки, рекомендації та положення, які відрізняються новизною та перспективністю. Значну частину результатів дослідження одержано вперше, окремі положення набули подальшого розвитку та удосконалення.

Погоджуючись у цілому з усіма, визначеними автором науковими положеннями, висновками та пропозиціями, вважаємо за необхідне акцентувати увагу на деяких з них.

Заслуговує на схвалення та підтримку запропоновані авторські визначення ряду понять, зокрема, «забезпечення митної безпеки» (с. 58), яке

розглядається здобувачкою у широкому і вузькому розумінні, «адміністративну діяльність щодо забезпечення митної безпеки» (с. 69), «форми адміністративної діяльності щодо забезпечення митної безпеки» (с. 86), «методи адміністративної діяльності щодо забезпечення митної безпеки» (с. 93-94), «суб'єкт адміністративної діяльності щодо забезпечення митної безпеки» (с. 101).

Значимими з теоретичної точки зору для адміністративно-правової науки є проведений комплексний аналіз стану наукової розробленості проблеми визначення форм та методів адміністративної діяльності щодо забезпечення митної безпеки, який дозволив авторці узагальнити дослідження у цій сфері і запропонувати їх розподіл на чотири групи за ознакою предмету наукового аналізу проблеми розкриття сутності і змісту форм і методів адміністративної діяльності митних органів.

Переконливою є позиція автора щодо дуалістичного характеру адміністративної діяльності у сфері забезпечення митної безпеки, яка обумовлена поєднанням імперативних і диспозитивних методів за умови відтворення загальної їх спрямованості - забезпечення захищеності митних інтересів України, обґрунтування доцільності дослідження її суб'єктно-об'єктного складу і зміст через розкриття таких категорій як вид, форми, методи.

В ході дослідження форм та методів адміністративної діяльності щодо забезпечення митної безпеки авторка доходить висновку про необхідність уточнення їх класифікацій, як шлях до уніфікації відповідних процедур. Цікавим виглядає запропонований авторський підхід до розподілення форм на дві групи: організаційні форми і правові форми. Останні запропоновано поділити на дві підгрупи: матеріальні (правові акти нормативної дії, правові акти індивідуальної дії), процесуально-процедурні (с. 88).

Позитивної оцінки заслуговують запропоновані авторкою ряд пропозицій щодо удосконалення положень чинного законодавства щодо забезпечення митної безпеки, зокрема доповнення ст. 341 МКУ частиною 2

(с. 154), доповнення МКУ ст. 507 (с. 176), доповнення глави 71 розділу XIX МКУ (с. 180), доповнення ст. 521 МКУ частиною 2 (с. 185) тощо.

Отже, сформульовані в роботі положення мають авторський характер та репрезентують індивідуальне бачення щодо сутності та змісту форм і методів адміністративної діяльності у сфері забезпечення митної безпеки. На наш погляд, вони можуть слугувати плідним підґрунтям для подальших досліджень, присвячених зазначеній тематиці.

Висновки і рекомендації дисертації характеризуються високим рівнем достовірності. Про це свідчать позитивні відгуки авторитетних вчених-адміністративістів; успішна апробація на кафедральних заходах, науково-практичних конференціях.

Загалом, викладене свідчить про такі позитивні риси рецензованої дисертаційної роботи, як актуальність, наукова новизна, практична значущість, методологічна обґрунтованість та доступність для сприйняття. Робота Л.Л. Палій є завершеною працею, в якій отримані нові науково обґрунтовані результати, що в сукупності вирішують конкретне наукове завдання, важливе як для науки, так і практичної діяльності митних органів.

Дискусійні положення та зауваження до змісту дисертації. Поряд із зазначеними позитивними моментами, у рецензованому дослідженні, як і в будь-якій по-справжньому творчій праці, в роботі Л.Л. Палій містяться деякі дискусійні положення та тези, що потребують уточнення, а отже загальна позитивна оцінка дисертації не виключає певних зауважень і побажань, які носять рекомендаційний характер і можуть бути використані автором у подальших наукових дослідженнях.

1. Авторкою уточнено визначення поняття «забезпечення митної безпеки», що передбачає розкриття сутності адміністративної діяльності та визначення відповідних заходів і засобів адміністративно-правового впливу. Потребує уточнення як автор співвідносить поняття заходи і засоби. Оперуючи і надалі в тексті поняттями «адміністративно-правові заходи» і «адміністративно-правові засоби» здобувачка не наводить свою позицію

щодо їх розмежування, співвідношення цих термінів, в окремих випадках використовує як синонімічні поняття.

2. Підтримуючи запропоновану дисертанткою пропозицію щодо виділення чотири групи основних завдань, які безпосередньо стосуються забезпечення митної безпеки і пов'язані із здійсненням адміністративної діяльності митними органами (с. 119), вважаємо за доцільне конкретизувати критерій такого розподілу.

3. Підтримуючи в цілому позицію авторки щодо доповнення МКУ статтею 507-1 «Доставлення особи, яка вчинила порушення митних правил», дещо незрозумілою є позиція щодо її змісту. По-перше, навряд чи можна погодитися із визначенням доставлення як «короткочасного обмеження волі», доречніше все ж таки застосовувати словосполучення «короткочасне обмеження свободи пересування особи». По-друге, наголошуючи на тому, що одним із недоліків врегулювання процедури застосування доставлення є відсутність чітких вимог щодо його строків, здобувачка у запропонованій редакції статті не наголошує на цьому питанні. По-третє, оскільки доставлення є процесуальним заходом, то його застосування повинно бути належним чином процесуально оформлене, однак і це питання не знайшло свого відображення у запропонованому проєкті статті.

4. Намагаючись ґрунтовно дослідити теоретичний аспект проблематики, що слід, безумовно, позитивно оцінити, дисертантка, на жаль, недостатньо використовує кількісні показники, які є невід'ємною складовою для такого виду наукових робіт. Так, в межах здійсненого дослідження доцільно було б провести анкетування працівників митних органів, результати якого дозволили б оцінити висновки і пропозиції запропоновані автором з позиції практичних працівників.

Висловлені зауваження і побажання не применшують загальної високої оцінки рівня виконання дисертаційної роботи, її теоретичної цінності та практичної значущості, а перелічені дискусійні положення складають підґрунтя для подальших досліджень та продовження роботи щодо

